

Vergaderjaar 1983–1984

18 227

Wet op de Open Universiteit

Nr. 9

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 15 juni 1984

INDEX

	Blz.
I. Inleidende beschouwingen	1
II. Plaats van de Open Universiteit in het geheel van de educatieve voorzieningen	10
III. Onderwijs	11
IV. Bestuur en inrichting van de open universiteit	16
V. Bekostigingsstelsel van de Open Universiteit	19
(VI. Bewaking kwaliteit)	
VII. Financiële overwegingen	21
VIII. Artikelen	22

HOOFDSTUK I. INLEIDENDE BESCHOUWINGEN

De ondergetekenden willen allereerst hun waardering uitspreken over de voortvarende wijze waarop het eindverslag in reactie op de memorie van antwoord met betrekking tot dit wetsvoorstel door de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen werd vervaardigd. Dit zal bijdragen aan de snelle start van de Open Universiteit. Zij namen met genoegen kennis van de waarderende woorden die door verschillende fracties met betrekking tot de memorie van antwoord werden uitgesproken.

In deze inleidende beschouwingen wordt allereerst ingegaan op de door de leden van de fractie van de P.v.d.A. gemaakte opmerkingen over de vertraging bij de totstandkoming van dit wetsontwerp. Deze leden brachten naar voren dat de regering, naar hun mening, er niet in geslaagd was aan te tonen, dat het grote tijdsbeslag dat de dereguleringsoperatie met betrekking tot het onderhavige wetsvoorstel had gevergd, gerechtvaardigd wordt door zowel de, volgens de leden, uiteindelijk minimale uitkomst ervan, als door het feit dat zowel voor de parlementaire behandeling als voor het uitwerken van de nadere regelgeving respectievelijk zeer krappe en zelfs onvoldoende tijdsmarges aanwezig zijn. Zij noemden het op zijn minst curieus dat, kennelijk dank zij deze dereguleringsexercitie, in de bij

de memorie van antwoord gevoegde nota van wijziging in een overgangsartikel de wettelijke bevoegdheid moest worden geschapen om met behulp van «ministeriële regelingen» de tijd te kunnen overbruggen tussen de inwerkingtreding van de wet en de inwerkingtreding van algemene maatregelen van bestuur inzake de berekening van de cursusgelden, de aan de inschrijving verbonden rechten voor studenten woonachtig buiten Nederland, de beroepsregeling bij tentamens en examens, en de samenstelling van de bestuursraad. Zij kwalificeerden deze gang van zaken als slordig.

Naar aanleiding hiervan merken de ondergetekenden op dat in de memorie van antwoord reeds werd uitgesproken dat zij de vertraging van de indiening van het wetsvoorstel betreuren. Uitgangspunt blijft echter dat de Open Universiteit met ingang van 1 september 1984 feitelijk aanvangt met het aanbieden van onderwijs. De adviesronde met betrekking tot de uitvoeringsbesluiten van de wet kan pas starten na aanvaarding van het wetsvoorstel door de Tweede Kamer. De naar verwachting daarna resterende tijd tot plaatsing van de wet in het Staatsblad, zal te kort zijn om de uitvoeringsbesluiten vast te stellen en deze tegelijk met de wet zelf in werking te laten treden. In verband hiermee is in de nota van wijziging, gevoegd bij de memorie van antwoord, alsnog een overgangsregeling opgenomen (artikel 71a). De op grond van die bepaling te treffen ministeriële regelingen zullen naar de ondergetekenden verwachten voor slechts enkele maanden behoeven te functioneren. De kwalificatie «slordig» voor deze gang van zaken laten de ondergetekenden voor rekening van de leden van de fractie van de P.v.d.A.; wel geven zij toe dat een procedure met ruimere termijn in velerlei opzicht stellig beter zou zijn geweest.

De leden van de fractie van de V.V.D. waren het met de fractieleden van de P.v.d.A. eens dat er bij de cursisten absolute duidelijkheid dient te bestaan over diploma's en examens. Zij wensten daarom thans de vraag van deze leden te ondersteunen om een compleet overzicht aan te bieden van alle nog te verschijnen algemene maatregelen van bestuur, besluiten, reglementen en dergelijke, met daaraan gekoppeld een tijdsplanning. Voorts wensten de leden van de V.V.D.-fractie de vraag op te werpen of na de start van de cursussen op 1 september a.s. de continuïteit van het aanbod van cursusmateriaal is gegarandeerd, zodat toekomstige studenten niet geconfronteerd worden met een gedwongen onderbreking van hun studie door een onvoldoende snelle ontwikkeling van cursusaanbod. De ondergetekenden willen hierop als volgt ingaan.

Uitgaande van de tekst van het wetsvoorstel zoals dit thans voorligt, zullen de volgende algemene maatregelen van bestuur, regelingen en reglementen moeten worden vastgesteld:

Algemene maatregelen van bestuur

1. Het OU-statuut;
2. de algemene maatregel van bestuur voor de berekening van de cursusgelden (artikel 18, tweede lid);
3. de algemene maatregel van bestuur betreffende de aan de inschrijving verbonden rechten voor in het buitenland woonachtige studenten (artikel 18a, derde lid);
4. de algemene maatregel van bestuur betreffende de tegemoetkoming in de studiekosten (artikel 19);
5. de algemene maatregel van bestuur betreffende de samenstelling van de bestuursraad (artikel 22, tweede lid);
6. de algemene maatregel van bestuur betreffende de rechtspositie van het personeel (artikel 35, eerste lid);
7. de algemene maatregel van bestuur betreffende de beroepsregeling bij tentamens en examens (artikel 38, tweede lid).

Regelingen en reglementen

- a. de *nadere regeling*, bedoeld in artikel 13, vierde lid. Vast te stellen door het college van hoogleraren. Niet onderworpen aan ministeriële goedkeuring;
- b. het *examenreglement*, bedoeld in artikel 14, derde lid. Vast te stellen door de commissie voor de examens. Niet onderworpen aan ministeriële goedkeuring;
- c. het *promotiereglement*, bedoeld in artikel 17, eerste lid. Vast te stellen door het college van hoogleraren. Niet onderworpen aan ministeriële goedkeuring;
- d. het *inschrijvingsreglement*, bedoeld in artikel 18, vierde lid. Vast te stellen door de bestuursraad. Wel onderworpen aan ministeriële goedkeuring;
- e. het *bestuursreglement*, bedoeld in artikel 31, eerste lid. Vast te stellen door de bestuursraad. Wel onderworpen aan ministeriële goedkeuring;
- f. het *medezeggenschapsreglement*, bedoeld in artikel 40, eerste lid. Vast te stellen door de bestuursraad. Niet onderworpen aan ministeriële goedkeuring.

Wat het tijdvak betreft merken de ondergetekenden op, dat het OU-statuut en de overige besluiten (uitgezonderd de onder 6 genoemde algemene maatregel van bestuur) zo spoedig mogelijk na afhandeling van het wetsvoorstel door de Tweede Kamer aan de adviesorganisaties zullen worden voorgelegd.

Gewezen zij hier nog wel op de artikelen 62 en 67 van het wetsvoorstel. De nieuwe regeling voor de samenstelling van de bestuursraad zal pas vanaf 7 september 1985 kunnen gelden, en voorlopig zullen de rechtspositieregelingen voor het wetenschappelijk onderwijs op de Open Universiteit van toepassing zijn. De ondergetekenden zijn overigens voornemens om de door de wet voorgeschreven algemene maatregelen van bestuur op een bepaalde wijze te bundelen, dit om het verbrokkelde beeld te voorkomen van een reeks van soms zeer kleine besluiten.

Wat het tijdvak van de door de Open Universiteit zelf vast te stellen reglementen en dergelijke betreft, is de volgende tijdsplanning mogelijk:

Tijdsplanning

A. *Deze a.m.v.b. ex artikel 18, tweede lid en de a.m.v.b. ex art. 18, achtste lid. Deze materie zal voorshands geregeld worden bij ministeriële beschikking, in afwachting van totstandkoming van genoemde a.m.v.b.'s.*

De dato 16 maart 1984 is ter goedkeuring aan de minister van Onderwijs en Wetenschappen een door de Stichtingsraad vastgesteld inschrijvingsreglement aangeboden.

B. *Examenreglement (artikel 14, lid 3)*

Door het College van Bestuur is op voordracht van het College van Hoogleraren l.o. een voorlopige examencommissie ingesteld. Deze commissie heeft een projectgroep ingesteld met als taak het voorbereiden van de totstandkoming van een examenreglement. Deze projectgroep vergadert aan de hand van een door de Open Universiteit opgesteld concept-examenreglement. De eerste tentamens zullen, aldus een besluit van het College van Bestuur van 29 mei jl., niet eerder dan in februari 1985 worden afgenomen. Ruim voor die tijd, de verwachting is omstreeks september 1984, zal het examenreglement in concept door de projectgroep aan de voorlopige examencommissie kunnen worden voorgelegd. De examencommissie zal, zodra de wet in werking is getreden, het reglement als bedoeld in artikel 14, derde lid, moeten vaststellen.

C. Bestuursreglement (artikelen 31 en 32)

Ter voorbereiding van de vaststelling van het bestuursreglement van de Open Universiteit heeft het College van Bestuur op 24 februari 1984 een werkgroep ingesteld met als taak het voorbereiden van de totstandkoming van het bestuursreglement. Deze werkgroep heeft inmiddels een drietal hoofdstukken in concept afgerond, te weten Bestuursorganen, Openbaarheid van Bestuur en Beheer. De volgende hoofdstukken zullen in de komende maanden de revue passeren: Organisatie, College van Hoogleraren, Totstandkoming en evaluatie van het onderwijsaanbod en Rechtsbescherming studenten (College van beroep voor de examens).

De werkgroep verwacht in de loop van september haar werkzaamheden te kunnen afronden en te doen uitmonden in een concept-bestuursreglement. Na de datum van inwerkingtreding van de wet zal de bestuursraad het reglement als bedoeld in artikel 31, eerste lid, moeten vaststellen.

D. Promotiereglement (artikel 17)

Omtrent dit reglement zijn nog geen nadere stappen ondernomen. Zodra de wet in werking is getreden zal het promotiereglement als bedoeld in artikel 17, eerste lid, door het college van hoogleraren worden vastgesteld op de wijze als bedoeld in dat lid.

E. Medezeggenschapsreglement (artikel 40)

De planning van de totstandkoming van dit reglement loopt parallel met artikel 69 Ontwerp van Wet Open Universiteit, hetgeen inhoudt dat binnen een half jaar na inwerkingtreding van de Wet op de Open Universiteit een concept-medezeggenschapsreglement gereed zal zijn.

Overigens merken de ondergetekenden nog op dat tijdelijke voorzieningen noodzakelijk zijn tot aan de datum van wijziging inwerkingtreding van de wet. Deze voorzieningen zullen er met name op zijn gericht, de inschrijving van studenten mogelijk te maken met het oog op de start van het onderwijs per 1 september 1984. Zij zullen worden getroffen door de Stichting Opbouw Open Universiteit op basis van haar statuten en met inachtneming van daarop stoelende richtlijnen enz. van de minister van onderwijs en wetenschappen. In verband hiermee is de overgangsbepaling voor de Stichting (artikel 70) uitgebreid.

Aangaande de continuïteit van het cursusaanbod kunnen ondergetekenden het volgende opmerken. De planning met betrekking tot de fasering van vervaardiging van cursussen komt tot uiting in de OU-nota «Met de cursus als bouwsteen». Voor de studenten wordt deze planning zichtbaar in de studiegids. Het College van Bestuur van de Open Universiteit houdt toezicht op de voortgang bij de cursusproductie.

De leden van de fractie van de V.V.D. constateerden eveneens dat de regering de tijdspanne tussen de datum van inwerkingtreding van de wet en de noodzakelijke regelingen wil overbruggen met ministeriële regelingen. Achteraf zal dan aan bedoelde regelingen terugwerkende kracht worden verleend tot de datum van inwerkingtreding van de wet. De regering heeft daartoe voorgesteld artikel 71a, ter zake van de overgangsvoorziening uitvoeringsregelingen, aan te passen. Zo deze constructie al een garantie is voor de noodzakelijke duidelijkheid waar toekomstige studenten recht op hebben – de hier aan het woord zijnde leden betwijfelden dit, gezien de onbekendheid van het tijdstip waarop de ministeriële regelingen zullen verschijnen – dan nog waren zij van mening dat een dergelijke vorm van wetgeving niet behoort tot die waarop de burgers recht hebben, terwijl in de ogen van de leden ook de Kamer als medewetgever in de uitvoering van haar taken wordt belemmerd. Deze leden vragen zich af hoe een dergelijke vorm van «nadere-Invul-wetgeving» zich verhoudt tot het principe van

overzichtelijkheid en deregulering. Voorts wensten zij meer helderheid over de werking van dit artikel in verband met toekomstige aanpassingen, die noodzakelijk zouden kunnen blijken, maar die in eerste instantie niet gerekend kunnen worden tot de in de memorie van antwoord bedoelde regelingen. In hoeverre, zo vroegen deze leden zich af, kan dit artikel belemmerend werken op de uitvoering van gewenste functionele decentralisatie.

De ondergetekenden vermogen niet in te zien waarom het gedurende enkele maanden werken met overbruggende regelingen een vorm van wetgeving is die de burgers tekort doet en de Tweede Kamer als medewetgever in de uitvoering van haar taken zou kunnen belemmeren. De overbruggingsregelingen zullen juist rechtszekerheid voor de burgers bieden. Het achterwege blijven hiervan zou namelijk uitstel van de start van het onderwijs aan de Open Universiteit met zich meebrengen. De ondergetekenden wijzen er voorts op dat het zowel bij de tijdelijke als bij de definitieve regelingen gaat om uitvoeringsvoorschriften, niet om wetten in de formele zin, die de instemming van het parlement behoeven. De kwalificatie «nadere-invol-wetgeving» lijkt de ondergetekenden geen diskwalificatie; immers, uitvoeringsregelingen vullen een wet nu eenmaal altijd nader in.

Een relatie met de deregulering zien de ondergetekenden hier niet. De overbruggingsregelingen zijn voorlopige voorzieningen (via een vereenvoudigingsprocedure tot stand te brengen) ten aanzien van die onderwerpen waarvan het wetsvoorstel regels voorschrijft. De overbruggingsregels verdwijnen dan ook zodra de «reguliere» uitvoeringsregels van kracht worden.

Het is de ondergetekenden niet geheel duidelijk waarop de leden van de V.V.D.-fractie doelen waar zij spreken over «toekomstige aanpassingen». Artikel 71a betreft immers alleen die regelingen en besluiten die zullen zijn voorgeschreven in de wet zoals deze luidt op het moment van haar inwerkingtreding.

Ten slotte zijn de ondergetekenden van mening dat de tijdelijke ministeriële regelingen geenszins belemmerend zullen werken op de uitvoering van de gewenste functionele decentralisatie.

De leden van de fractie van D'66 verzochten de regering mee te delen wanneer er een voorstel van de Wet Hoger Onderwijs verschijnt. Deze leden waren voorts samen met de regering bedacht op het punt van deregulering versus rechtszekerheid. Zij constateerden wel dat het van geval tot geval bezien of regels al dan niet noodzakelijk zijn in algemene zin juist niet leidt tot rechtszekerheid, vooral niet indien het gaat om een continue toetsing.

De ondergetekenden merken naar aanleiding hiervan het volgende op. Zoals de eerste ondergetekende onlangs bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer van het voorstel van Wet op het hoger beroepsonderwijs aankondigde, zal nog dit jaar een voorstel van Kaderwet hoger onderwijs worden ingediend.

Op het punt van deregulering versus rechtszekerheid merken de ondergetekenden ter verduidelijking van hun reactie in de memorie van antwoord op, dat de noodzaak tot regelgeving uit een oogpunt van bepaalde aangelegenheden evident aanwezig is. Het is echter niet mogelijk om een ander dan een algemeen luidend antwoord te geven op de in het voorlopig verslag in eveneens algemene zin uitgesproken vrees van de leden van de fractie van D'66, dat bij een vergaande deregulering of meer globale wetgeving (voortvloeiend uit de toepassing van het beginsel van functionele decentralisatie) «de positieve aspecten van deregulering niet meer zouden opwegen tegen het gemis aan rechtszekerheid». Het thans voorliggende wetsontwerp is ter zake nadrukkelijk voorwerp van zorgvuldige afweging geweest.

De herhaalde vraag van de leden van D'66 waarom de evaluatie pas na uiterlijk 10 jaar zal geschieden, beantwoorden de ondergetekenden als volgt: In de eerste plaats is de betekenis van het woord «pas» in deze context hen niet duidelijk. Het aangeven van een uiterste termijn houdt toch in dat een eerder tijdstip tot de mogelijkheden behoort. Maatgevend voor de bepaling van het tijdstip waarop evaluatie zinvol kan geschieden, is het tempo waarmee de Open Universiteit zich naar een volgroeiende situatie heeft ontwikkeld.

Overigens doen ook andere variabelen ter zake. Wat het onderhavige wetsontwerp betreft is de inschatting, dat een studieduur van negen jaren voor het behalen van een doctoraal diploma normaal moet worden geacht, mede bepalend geweest voor het kiezen voor de in het wetsvoorstel genoemde evaluatietermijn.

De ondergetekenden achten de gekozen uiterste termijn realistisch, onder toevoeging van de opmerking dat uiteraard elke termijn een zeker arbitrair element in zich heeft.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met belangstelling en grotendeels met instemming kennisgenomen van de reactie van de bewindslieden op de vele vragen die van de zijde van de fracties van het C.D.A. en G.P.V. in het voorlopig verslag werden gesteld over het pluriforme karakter van de Open Universiteit. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden eveneens met instemming kennis genomen van de nota die onder de titel «De Open Universiteit als pluriforme onderwijsinstelling» op 18 januari 1984 door de Stichtingsraad en het College van Bestuur van de OU werd vastgesteld. Deze leden nodigden de regering uit haar standpunt te geven over het in de genoemde nota neergelegde idee om «bijzondere cursussen» in het cursusaanbod van de Open Universiteit op te nemen. Deze «bijzondere cursussen» zouden door andere instellingen geproduceerd kunnen worden. Tevens vroegen deze leden om een standpunt over de in voornoemde nota opgenomen afwijzing van zogenaamde alternatieve of complementaire cursussen. Hiermee zou de Open Universiteit zelf vanuit bepaalde wetenschappelijke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke visies aparte cursussen over een en hetzelfde thema kunnen brengen. De leden van de P.v.d.A.-fractie verklaarden op voorhand dat ook zij deze laatste mogelijkheid ongewenst achtten.

Op de vraag van deze leden aan de regering om een standpunt te geven over het in de nota «de Open Universiteit als pluriforme onderwijsinstelling» aangegeven idee over bijzondere cursussen, alsmede over de afwijzing van complementaire cursussen willen de ondergetekenden als volgt ingaan. In beginsel is het mogelijk om «bijzondere cursussen» door de OU te laten aanbieden die door instellingen zoals de Radboud stichting worden ontwikkeld. Tegen de achtergrond van het pluriformiteitsbegrip als leidend beginsel, is een andere mogelijkheden uitsluitende keuze voor een systeem waarbij een thema in één cursus vanuit verschillende invalshoeken wordt benaderd, niet gewenst. Overigens is het zeer wel mogelijk voor derden om aparte cursussen te produceren. Tegen die achtergrond moet ook de passage in de memorie van toelichting op bladzijde 14 worden gelezen. Artikel 10 van het voorstel van wet laat alle ruimte voor opnemings elders vervaardigde cursussen in het onderwijsaanbod van de OU. Wel zullen weliswaar bepaalde eisen gesteld moeten worden ten aanzien van het niveau en de kwaliteit. In het bestuursreglement zullen hiervoor nadere voorschriften moeten worden vastgelegd.

De leden van de fractie van het C.D.A. bleven van oordeel dat de pluriformiteit van de OU, met name in het onderwijsaanbod, beter tot haar recht kan komen, en dus behoort te komen, dan in het (gewijzigde) wetsvoorstel is voorzien. Deze leden vonden het een belangwekkende mededeling dat artikel 10 van het wetsvoorstel in de visie van de regering geen relatie heeft met de pluriformiteit van het onderwijsaanbod, maar stelden dat de vraag

waarom het eigenlijk gaat, is of de wetgever alsnog deze relatie legt. Zij herhaalden hun pleidooi hiervoor. In dit verband leek het hen van belang dat op de hoorzitting van 16 mei 1984 de delegatie van de Open Universiteit duidelijk te kennen heeft gegeven door de C.D.A.-fractie gewenste aanvulling en invulling van artikel 10 noch met de tekst, noch met de geest van de wet strijdig te achten in de praktijk goed werkbaar te oordelen.

In antwoord op het pleidooi van de leden van de C.D.A.-fractie om in artikel 10 alsnog de relatie te leggen met de pluriformiteit van het onderwijsaanbod, wijzen de ondergetekenden erop dat in de memorie van antwoord is ingegaan op de zinsnede «inschakeling van derden bij het tot stand komen van het onderwijsaanbod dat door de Open Universiteit zelf wordt ontwikkeld». Zoals hierboven al is aangegeven, bestaat daarnaast de mogelijkheid dat ook door andere instellingen ontwikkelde cursussen, mits deze voldoen aan kwaliteits- en niveau-eisen, worden opgenomen in het onderwijsaanbod van de OU.

De leden van de fractie van de V.V.D. merkten op dat hun specifieke vragen met betrekking tot pluriformiteit noch gesignaleerd noch beantwoord waren. Zij legden daarom opnieuw de vraag voor, of de vraag van de studenten niet in de eerste plaats bepalend is voor het aanbod van de Open Universiteit. Is de regering dan met hen niet van mening dat volwassen mensen er uitstekend toe in staat zijn om aan te geven waar hun wensen liggen op het terrein van levensbeschouwing in relatie tot het onderwijsaanbod? Wordt de garantie voor de pluriformiteit niet mede gegeven door de aanwezigheid van studenten in de bestuursraad? Deze leden konden zich niet goed voorstellen wat de praktische uitwerking zou zijn van de zinsnede op blz. 6 van de memorie van antwoord, dat aspecten van pluriformiteit een rol kunnen spelen bij het functioneren van de studiecetra. Met name waar benoeming van studievoorzitters en studiebegeleiders, als ook de samenwerking met andere instellingen in deze discussie worden betrokken. Zij wensten op te merken dat het openbare karakter van de Open Universiteit teloor kan gaan op het niveau van de regionale studiecetra.

De ondergetekenden delen de opvatting van de fractie van de V.V.D. dat volwassenen zeer wel in staat zijn hun wensen, liggend op het terrein van levensbeschouwing tot uitdrukking te brengen. Het is de opdracht van de Open Universiteit om in het onderwijsaanbod uitdrukking te geven aan de pluriformiteit. Tegelijkertijd zal de studiebegeleiding in de verschillende regio's geschieden door studiebegeleiders die per definitie een afspiegeling vormen van een pluriforme maatschappij.

De fractieleden van D'66 misten in de memorie van antwoord een commentaar op hun vraag hoe nu precies door een pluriforme bestuursraad de pluriformiteit aan opvattingen, hetzij in wetenschappelijk, hetzij in levensbeschouwelijk opzicht, door kan worden gegeven in het cursusaanbod. Kan de regering hierop een antwoord geven, daar het hier mede gaat om wetenschappelijk onderwijs, waarin waardevrijheid of ten minste waardebewustheid een zeer grote rol zal moeten spelen; ofwel, hoe verhoudt zich wetenschappelijk onderwijs met pluriformiteit in levensbeschouwelijke opvattingen?

De ondergetekenden willen niet in dit verband de discussie aangaan over de waardevrije wetenschap. Op de eerste plaats zij opgemerkt dat de Open Universiteit hoger onderwijs zal aanbieden, hetgeen in elk geval zowel wetenschappelijk als hoger beroepsonderwijs omvat. Het is in ieder geval de opdracht aan de OU om cursusmateriaal zodanig in te richten, dat de verschillende hoofdstromingen van onze maatschappelijke inrichting tot zijn recht komen.

De leden van de fractie van het C.D.A. stelden dat zij met de ondergetekenden van mening zijn dat er voor de levensbeschouwelijke differentiatie van de studiecetra slechts beperkte mogelijkheden zijn. Zij achtten het

mede daarom van groot belang de randvoorwaarden voor de pluriformiteit in het cursusaanbod gunstig te doen zijn. De leden deelden de opvatting dat de studiecentra niet behoren te gaan functioneren als autonome instellingen, maar zij konden niet inzien dat dit het nader regelen van de positie en functie van de centra uitsluit.

Naar aanleiding van deze opmerkingen willen de ondergetekenden de volgende kanttekeningen plaatsen. Met de genoemde leden zijn zij het eens dat randvoorwaarden voor de pluriformiteit zo optimaal mogelijk moeten zijn. Zij achten hiervoor voldoende garanties aanwezig en verwijzen ter zake naar die reeds in de memorie van antwoord gemaakte opmerkingen met betrekking tot een nadere regeling van de positie en functie van studiecentra en de uitvoerige uiteenzettingen onder paragraaf 3.7 van de memorie van toelichting bij het voorliggende wetsvoorstel.

In artikel 33, tweede lid van dit wetsvoorstel wordt de ondergetekenden de bevoegdheid gegeven om aanwijzingen te geven met betrekking tot taak en inrichting van de studiecentra, zulks in relatie tot het bepaalde in de artikelen 3 en 4.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af hoe vrij de studiecentra zijn bij het aantrekken van studievoorlichters en begeleiders en bij het aangaan van samenwerkingsverbanden. Zij vroegen of hierbij het principe van doelmatigheid dan wel dat van de pluriformiteit overwoog. Voorts stelden zij, dat het «open» karakter van de Open Universiteit niet op het niveau van de studiecentra moet worden aangetast. Ten aanzien van het door de leden van de V.V.D.-fractie gestelde geldt het volgende: de studiecentra zijn *niet* vrij in het aantrekken van studievoorlichters en studiebegeleiders. De aanstellingen voor deze functies geschieden centraal door de Open Universiteit en lopen via een selectieteam, waarin weliswaar een regionaal vertegenwoordiger zitting heeft maar dat zijn zwaartepunt in Heerlen heeft. De aanstelling zelf geschiedt door het college van bestuur na vaststelling van het daartoe strekkende voorstel door de bestuursraad. De procedure is gericht op doelmatigheid, waarbij college van bestuur en bestuursraad er zorg voor dragen dat ook uit oogpunt van pluriformiteit een adequaat personeelsbeleid wordt gevoerd.

Studiecentra werken uiteraard samen met elkaar en met andere in de regio voorkomende educatieve voorzieningen. Dat is zelfs hun opdracht. Wanneer met «het aangaan van samenwerkingsverbanden» echter wordt bedoeld dat zij formele contracten tot samenwerking zouden kunnen aangaan, dan moet worden gesteld dat zij een zodanige bevoegdheid niet hebben. Het open karakter van de Open Universiteit, zoals dat in de memorie van toelichting is uiteengezet, wordt op het niveau van de studiecentra op geen enkele wijze bedreigd of aangetast.

De leden van de fractie van de V.V.D. wierpen de vraag op of het niet gewenst is om in het kader van het hoger onderwijs te komen tot een stelsel van post hoger onderwijs, waarin de Open Universiteit een centrale rol kan spelen. In dit verband wensten zij op te merken dat hierin ook zeer goede mogelijkheden lagen om samen te werken met het bedrijfsleven. Een dergelijke aanpak bevordert in hun ogen een efficiënte besteding van de middelen, alsmede een aanbod met een overzichtelijke structuur. Zij verwezen hierbij tevens naar hun opmerkingen in het voorlopig verslag ter zake van de samenwerking met het bedrijfsleven en de erkende instellingen. De zinsnede op bladzijde 7 van de memorie van antwoord «Bij de nadere beleidsvorming naar aanleiding van die evaluatie zal ook de positie van de Open Universiteit worden betrokken» vonden deze leden betrekkelijk weinig zeggend ter zake van de beleidsvisie op dit terrein. Zij wensten in dit verband de regering te herinneren aan de uitspraak van de minister van onderwijs en wetenschappen in het NOS-televisieprogramma van 20 mei jl. over de Open Universiteit namelijk dat deze instelling een duidelijke taak heeft op het terrein van de bij- en nascholing. De leden van de V.V.D.-fractie hebben ter zake behoefte aan een nadere beschouwing omtrent de plaats

van de Open Universiteit in relatie tot de maatschappelijke behoefte aan bij- en nascholing.

De ondergetekenden willen deze vraagstellingen als volgt beantwoorden.

De bewindsleden zijn met de leden van de V.V.D.-fractie de mening toegedaan dat het gewenst is te komen tot één stelsel van post hoger onderwijs. Een en ander zal gerealiseerd moeten worden binnen het door de regering nagestreefde samenhangend stelsel van hoger onderwijs voorzieningen op basis van de kaderwet h.o. Een van de beleidsdoelen daarbij is het verruimen van met name de mogelijkheden voor na-, bij- en omscholing. Dit is van belang in verband met de snelle maatschappelijke ontwikkelingen en de veranderingen op de arbeidsmarkt. De Open Universiteit kan hierbij inderdaad een belangrijke taak vervullen, maar met de verzorging van na- en bijscholingsprogramma's wordt echter eerst begonnen als duidelijk is dat de cursussen ten behoeve van de diploma-programma's gereed zijn. Momenteel is in deze aanloopfase van de Open Universiteit alle aandacht geconcentreerd op het kunnen voldoen aan de verwachte grote vraag naar de «gewone» cursussen. Overigens zullen na- en bijscholingsprogramma's mede worden samengesteld uit deze cursussen.

De G.P.V.-fractie heeft in het eindverslag een aantal opmerkingen met betrekking tot de grondwettelijke vrijheid van onderwijs gemaakt.

De ondergetekenden merken te dien aanzien het volgende op. De Open Universiteit zal open afstandsonderwijs verzorgen op het niveau van het hoger onderwijs. De kenmerken open en afstand betreffen niet de inrichting van het onderwijs zodat wel van een nieuwe verschijningsvorm maar niet van een inhoudelijk nieuwe soort van onderwijs sprake is. Aan de eigen bestuursstructuur van de Open Universiteit kunnen, gezien dit laatste, geen argumenten worden ontleend voor de opvatting dat het hier om een eigen onderwijssoort zou gaan. Voorts kan de Open Universiteit om de al meermalen door de ondergetekenden genoemde redenen niet op één noemer worden gebracht met instellingen van wetenschappelijk onderwijs.

De bestuursstructuur zal mede vanwege het voor de Open Universiteit specifieke pluriformiteitesaspect een andere moeten zijn dan die van de genoemde instellingen van wetenschappelijk onderwijs.

Met betrekking tot de vraag van zowel de leden van de G.P.V.-fractie als van die van de S.G.P.-fractie inzake de voorwaarden van erkenning en bekostiging merken de ondergetekenden het volgende op.

Zoals reeds eerder naar voren is gebracht, zal slechts één instelling van open hoger afstandsonderwijs voor bekostiging in aanmerking worden gebracht. Hierover is in algemene zin overeenstemming bereikt met de Tweede Kamer bij gelegenheid van de behandeling de beleidsnotitie «De oprichting van een Open Universiteit in Nederland (Tweede Kamer zitting 1979-1980, 14 400, nrs. 5 en 6) door de uitgebreide commissievergadering (UCV) van 2 juni 1980». Tegen deze achtergrond is een wetsvoorstel ingediend, dat uitsluitend de oprichting, inrichting en bekostiging van één rijksinstelling van open hoger afstandsonderwijs regelt.

De leden van de P.v.d.A.-fractie betreurden het dat de contacten met België over samenwerkingsvormen in het verleden niet tot resultaten hebben geleid en verzochten om informatie over en een reactie op recente voorstellen van de VLIR inzake de inrichting van studiecentra voor de Nederlandse Open Universiteit aan universitaire instellingen in Nederlandstalig België. Tevens spitsen zij hun in het voorlopig verslag gestelde vraag toe, namelijk of en in hoeverre in de in lid 3 van artikel 18 van het wetsvoorstel genoemde algemene maatregel van bestuur specifieke regelingen voor Belgische studenten mogelijk en gewenst zijn.

De ondergetekenden beantwoorden deze vragen als volgt. Zoals bekend vonden in het verleden informele besprekingen plaats tussen een Belgische delegatie en vertegenwoordigers van de Open Universiteit. Hierbij waren ambtelijke waarnemers van beide landen aanwezig. De partijen spraken

zich positief uit over een mogelijke samenwerking. Een en ander werd de Kamer eind 1982 meegedeeld tijdens de begrotingsbehandeling. De complexe Belgische bestuurlijke structuur en de verschillende belangen binnen het Vlaamse academische veld leidden tot vertraging en opschorting van het overleg. Gelet op de culturele integratie en de mogelijke inbreng van Vlaamse deskundigen achten de bewindslieden samenwerking nog steeds een goede zaak. Het is de ondergetekenden bekend dat tussen de Open Universiteit en de VLIR onderhandelingen hebben plaatsgevonden over samenwerking.

Op verzoek van het directoraat voor hoger onderwijs van de betrokken Belgische minister zullen voorafgaand aan gepland ministerieel overleg, verdere besprekingen op ambtelijk niveau plaatsvinden. Los van die mogelijke samenwerkingsovereenkomst tussen Nederland en België zal inschrijving van buitenlandse studenten bij de Nederlandse Open Universiteit op grond van artikel 18 van de wet mogelijk zijn. In de aanloopperiode worden op dit punt geen mogelijkheden geschapen.

De leden van de D'66-fractie vroegen of het juist is dat België op dit moment geen Nederlandse studenten wil laten instromen.

Voor zover de ondergetekenden bekend gelden in België geen inschrijvingsbeperkingen voor Nederlandse studenten.

HOOFDSTUK II. DE PLAATS VAN DE OPEN UNIVERSITEIT IN HET GEHEEL VAN DE EDUCATIEVE VOORZIENINGEN

De leden van de P.v.d.A.- en van de V.V.D.-fractie betreurden het dat zij nog geen kennis hadden kunnen nemen van het regeringsstandpunt over het rapport van de commissie die advies heeft uitgebracht over de afstemming tussen de verschillende vormen van deeltijdonderwijs. De leden van de P.v.d.A.-fractie nodigden daarom ondergetekenden uit om in de nota naar aanleiding van het eindverslag aandacht te schenken aan deze problematiek. De leden van de P.S.P.-fractie vroegen in dit verband naar de analyse van de doelgroepen van de Open Universiteit en naar de verhouding tussen het onderwijsaanbod van de Open Universiteit en het overig deeltijds hoger onderwijs.

In de memorie van antwoord is reeds aangegeven dat de eerste ondergetekende in juni 1984 zijn standpunt over het advies van voornoemde commissie kenbaar zou maken. Dit standpunt is inmiddels bij brief van 6 juni 1984, kenmerk HW/OS-436 933 gezonden aan de Tweede Kamer. In verband hiermede menen de ondergetekenden voor hun reactie op de vorenvermelde opmerkingen te kunnen volstaan met een verwijzing naar deze brief. Over het zogenaamde «schakelaanbod» werden door de leden van verschillende fracties vragen gesteld. De leden van de P.v.d.A.-fractie spraken er hun zorg over uit dat deze zaak bij de start van de Open Universiteit nog geenszins geregeld is. Ze drongen er met klem op aan dat alles in het werk wordt gesteld om deze problematiek zo snel mogelijk te regelen. Anders zouden zich – volgens deze leden – al snel dropouts manifesteren, hetgeen met name in de beginfase voor het aanzien van de Open Universiteit zeer nadelig zou kunnen werken.

De leden van de D'66-fractie vroegen naar de problemen welke zich op dit moment bij de organisatie van het schakelaanbod voordoen. Zij wilden tevens geïnformeerd worden over de termijn waarop oplossingen kunnen worden gevonden.

Op deze vragen willen de ondergetekenden als volgt ingaan. De in de memorie van antwoord vermelde beleidsvoorbereidende werkgroep beziet de mogelijkheden om te komen tot een organisatie van het schakelaanbod. Op dit moment is niet aan te geven welke problemen zich op dit gebied daadwerkelijk bij de start van de Open Universiteit zullen voordoen en in welke mate.

De leden van de fractie van de V.V.D. konden de argumentatie van de regering om de emancipatie niet op te nemen in de doelstelling en taakstelling van de OU niet delen. Ondergetekenden beklemtonen nogmaals dat juist de totstandkoming van de Open Universiteit een belangrijke bijdrage is aan de doelstelling van de regering. Expliciete vermelding hiervan zou in dit geval overbodig zijn.

De leden van de fractie van D'66 vroegen of personen die een sociale uitkering ontvangen ook recht hebben op een tegemoetkoming in de studiekosten van parttime opleidingen en schriftelijke cursussen.

Ook de leden van de fractie van de P.S.P. stelden deze problematiek aan de orde.

Naar aanleiding van deze vragen merken de ondergetekenden het volgende op. Personen die een sociale uitkering ontvangen hebben uiteraard ook recht op een tegemoetkoming in de studiekosten. Ter informatie is bij deze nota als bijlage een informatiebrochure «studiefinanciering en de deeltijdstudent» gevoegd¹. In de brochure wordt onder meer een overzicht gegeven van de inkomenscriteria die worden gehanteerd bij de toekenning van tegemoetkomingen in de kosten van deeltijdstudie, schriftelijke cursussen en opleidingen aan de Open Universiteit voor het studiejaar 1984/1985. Met betrekking tot de in die brochure genoemde leeftijd van 21 jaar verwijzen de ondergetekenden naar het hieromtrent gestelde in hoofdstuk III van deze nota.

De leden van de fractie van D'66 vroegen voorts of studenten uit België recht hebben op een dergelijke tegemoetkoming en indien dat niet het geval mocht zijn vroegen deze leden of deze studenten hierop recht hebben in België.

De leden van de P.S.P.-fractie waren van mening dat de genoemde categorieën niet-Nederlanders, die in de memorie van antwoord worden genoemd als groepen die in aanmerking komen voor een studietoelage te beperkt waren. Deze leden vroegen of het in die opsomming onder punt 2 en 3 gestelde geen beperking is voor niet-Nederlanders die hier pas kort blijven. Inwilliging van een verzoek tot naturalisatie kan dikwijls heel lang duren. Betekenen deze beperkte studietoelage-criteria, zo vroegen deze leden, geen discriminatie van groepen die met name een «tweede hoger onderwijskans» willen gebruiken?

Naar aanleiding van deze opmerkingen en vragen merken de ondergetekenden het volgende op. De hierboven genoemde studiekostenregeling voorziet niet in de studiefinanciering van in het Koninkrijk België wonende Belgische onderdanen. Het is de ondergetekenden niet bekend of België voorzieningen als hierboven bedoeld voor haar onderdanen die aan de Open Universiteit in Nederland wensen te studeren heeft getroffen. Met de in de memorie van antwoord opgesomde categorieën niet-Nederlanders, waarvoor de regeling rijksstudietoelagen voor studenten in het wetenschappelijk onderwijs en in het hoger beroepsonderwijs van toepassing is. De ondergetekenden zijn van oordeel dat daarmee grote categorieën van niet-Nederlanders in aanmerking kunnen komen voor een tegemoetkoming in de studiekosten en dat er derhalve geen sprake is van discriminatie van niet-Nederlanders die in Nederland van een tweede hoger-onderwijskans in de vorm van afstandsonderwijs willen gebruik maken.

HOOFDSTUK III. HET ONDERWIJS

Door verschillende fracties werden uiterst kritische opmerkingen gemaakt over de door de regering in het voorstel van wet en in de memorie van antwoord gehandhaafde leeftijdsgrens van 21 jaar voor toelating tot de studie aan de Open Universiteit.

Zowel D'66, P.v.d.A., P.S.P. als V.V.D. brachten daarbij de motie Dees/Ginjaar-Maas (Tweede Kamer, zitting 1979-1980, 14400, nr. 11) in herinnering waarin werd aangedrongen op een leeftijdsgrens van 18 jaar. Genoemde

¹ Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

fracties waren de mening toegedaan dat de door de regering naar voren gebrachte argumenten een onvoldoende rechtvaardigingsgrond vormen om de toelatingsleeftijd op 21 jaar te bepalen.

Waar de fracties van D'66, P.v.d.A. en P.S.P. de gecreëerde afwijkmogelijkheid voor gehandicapten ervaren als een onvoldoende uitzondering en verruiming van de toegankelijkheid kwalificeren, stelden de leden van de V.V.D.-fractie dat er geen reden is om een onderscheid tussen gehandicapten en niet-gehandicapten te maken. Mensen van 18 jaar weten vaak heel wel hoe zij hun leven en hun onderwijsloopbaan willen inrichten, aldus deze leden. Terzake achtten zij een leeftijdsgrens van 21 jaar uiterst belemmerend voor hoogbegaafden en voor 18-jarigen die deeltijdbanen kunnen combineren met een deeltijdstudie.

De ondergetekenden willen deze opmerkingen als volgt beantwoorden. De bewindslieden hechten sterk aan het argument dat bij een leeftijdsverlaging naar 18 jaar het voortijdig verlaten van het voortgezet onderwijs zonder deze te voltooien wordt gestimuleerd. Bovendien mag men ervan uitgaan dat personen van deze leeftijdsgroep een eventueel tekort aan formele theoretische kennis onvoldoende kunnen compenseren door opgedane maatschappelijke ervaring. De ondergetekenden achten het derhalve niet wenselijk de leeftijdsgrens in het ontwerp van wet op 18 jaar te stellen.

Terwille van de voortgang en de start van de inschrijving per 15 juni wordt in het voorlopig inschrijvingsreglement uitgegaan van 21 jaar. Zowel de leden van de V.V.D.-fractie als van de P.S.P.-fractie wijdden een kritische kanttekening aan de in artikel 18, zesde lid, voorgestelde mogelijkheid om voor gehandicapten onder bepaalde voorwaarden – namelijk het beschikken over een getuigschrift dat toegang geeft tot een instelling van hoger onderwijs – de leeftijdsgrens van 21 jaar te verlagen tot 18 jaar.

De leden van de V.V.D.-fractie zagen hier zelfs een zekere stigmatisering in.

Over het handhaven van de leeftijdsgrens van 21 jaar in het algemeen gaven de ondergetekenden hiervoor reeds hun standpunt weer.

Wat de gehandicapten betreft moet het volgende worden opgemerkt: de toevoeging van artikel 18, zesde lid, aan het wetsvoorstel is geschied na consultatie met en op initiatief van vertegenwoordigers van gehandicaptenorganisaties. De achtergrond is als volgt: gehandicapten hebben zich veel investeringen getroost om hun omgeving aan hun handicap aan te passen. Wanneer zulk een gehandicapte – mede dankzij deze investeringen – zich door het behalen van een diploma in principe het recht heeft verworven om te gaan studeren, dan zou verwezenlijking van dit recht aan een reguliere instelling van hoger onderwijs hem of haar nopen opnieuw op vergelijkbare wijze voorzieningen te treffen. Dit zal altijd bezwaarlijk zijn en soms onmogelijk, omdat de «voorzieningen» ten dele bestaan uit specifieke hulp van bepaalde personen. Het aan de OU kunnen gaan studeren betekent voor de betrokkenen een oplossing uit dit dilemma. Juist ter vermindering van stigmatisering en om te ontkomen aan het imago in de watten te worden gelegd is door de genoemde vertegenwoordigers van gehandicaptenorganisaties voorgesteld de hierboven aangehaalde «getuigschrift»-voorwaarde in te voegen; daarmee zou voor hen en hun achterban de tweede weg in feite de «eerste en meest voor de hand liggende weg» tot studie zijn geworden, zonder dat sprake is van een onevenredige bevoordeling.

De leden van de P.S.P.-fractie zouden nader geïnformeerd willen worden over de bij de keuze van het cursusaanbod gehanteerde criteria. De ondergetekenden verwijzen naar het eindrapport van de Commissie Voorbereiding Open Universiteit «De Nederlandse Open Universiteit», hetwelk op 21 maart 1979 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal is aangeboden. De bedoelde criteria zijn in dit rapport opgenomen onder

hoofdstuk 6, op de blzz. 71 t/m 73. Aan de hand hiervan is aangegeven op welke wetenschapsgebieden cursussen zullen worden ontwikkeld. Vervolgens is aan de Tweede Kamer op 17 oktober 1979 de beleidsnotitie van de minister van Onderwijs en Wetenschappen aangeboden, waarin zijn voornemens ten aanzien van de oprichting van een Open Universiteit in Nederland zijn vervat. In hoofdstuk 3 van genoemde beleidsnotitie is met betrekking tot de studieprogramma's het aantal criteria weergegeven waaraan programma's dienen te voldoen en is verder ingegaan op de inhoudelijke samenstelling van het onderwijsaanbod. Ten slotte willen ondergetekenden wijzen op de reeds eerder genoemde nota van de Stichting Opbouw OU «met de cursus als bouwsteen», waarin het volledige aanbod van de OU is neergelegd. De ondergetekenden kunnen zich hiermee verenigen.

Voorts was het de leden van de P.S.P.-fractie niet duidelijk of een doelgroeanalyse heeft plaatsgevonden. De ondergetekenden willen erop wijzen dat ook in Groot-Brittannië bij het opzetten van de Open University een dergelijke analyse niet heeft plaatsgevonden, omdat het niet wel mogelijk was zonder specificatie van het onderwijsaanbod een helder inzicht te krijgen in de belangstelling.

Voor de goede orde dient wel te worden opgemerkt dat thans door de afdeling onderzoek en evaluatie van de OU dergelijke onderzoeken wel plaatsvinden. Het is echter te vroeg om thans vergaande conclusies uit dit onderzoek te trekken; inschrijvingen hebben immers nog niet plaatsgevonden. Wel is er sprake van een grote belangstelling voor de Open Universiteit. Ultimo mei 1984 hadden reeds 50 000 belangstellenden zich gemeld bij de Open Universiteit. Te zijner tijd zal zeker door ondergetekenden inzicht worden verschaft over de samenstelling van de studentengroepen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie verzochten om een nauwkeuriger uiteenzetting over de procedure voor opname in het onderwijsaanbod van de Open Universiteit van cursussen die elders zijn ontwikkeld. Ze vroegen tevens op basis van welke criteria – die volgens de memorie van antwoord *niet in de wet kunnen worden vastgelegd – de commissie voor de examens* heeft te beoordelen welk judicium aan een vrij diplomaprogramma gegeven kan worden. Inzake de criteria die een rol hebben gespeeld bij de uiteindelijke bepaling van het cursusaanbod vroegen deze leden naar de relatie tussen het tweede en derde criterium, namelijk «cursussen waarvan in het merendeel van de gevallen verwacht mag worden dat er belangstelling voor bestaat» en het al dan niet bestaan van «mogelijkheden binnen het reguliere part-time hoger onderwijs». In dit verband verwezen ze ook naar de uitkomsten van het al gesignaleerde eindrapport van de adviescommissie deeltijds hoger onderwijs.

De ondergetekenden willen hierop als volgt ingaan. Zoals reeds eerder is gesteld, laat artikel 10 van dit wetsvoorstel alle ruimte voor opnemng van elders vervaardigde cursussen. Het bestuursreglement zal hiervoor nadere voorschriften geven. Zoals uit de in hoofdstuk 1 neergelegde planning blijkt, zal omstreeks september een concept-reglement beschikbaar zijn en aan de Kamer worden aangeboden.

Op blz. 13 van de memorie van antwoord lazen de leden van de V.V.D.-fractie dat de onderwijscommissies geacht worden geen onderdeel van deze wet uit te maken. Zij waren thans echter in verwarring omtrent datgene wat op blz. 11 van de memorie van antwoord is geschreven ter zake van het onderwijsaanbod, waar immers weer wel sprake is van een onderwijscommissie, althans van de mogelijkheid daarvan. Zij vroegen zich af of een algemene maatregel van bestuur wel het meest geschikte instrument was met betrekking tot de inschakeling van derden bij het tot stand brengen van het onderwijsaanbod. Deze leden waren van mening, dat – waar de uitwerking van de OU zelf geschiedt – de regeling van de hoofdlijnen in de wet vastgelegd moet worden. De ondergetekenden beantwoorden deze vragen als volgt. De wet zelf zou de wijze waarop het onderwijsaanbod tot stand moet komen in principe geheel kunnen regelen.

Uitwerking in de wet zelf vooronderstelt echter dat het gaat om een vraagstuk dat zich leent voor een duurzame regeling. Dat nu is geenszins het geval. De OU is een publiekrechtelijke rechtspersoon met eigen specifieke taken en bevoegdheden, zoals de ondergetekenden al meermalen hebben uiteengezet. In verband hiermee is het van het grootste belang dat de Open Universiteit in met name onderwijskundig opzicht ervaringen kan opdoen en deze ervaringen kan doen leiden tot bijstellingen en aanpassingen van haar manier van werken. Een bijzonder punt hier vormt het proces dat voorafgaat aan de vaststelling van de grondtrekken van de te ontwikkelen cursussen en programma's. De ondergetekenden hebben daarvan uiteraard wel zekere voorstellingen, doch de praktijk zelf zal moeten leren welke de aangewezen procedure is. Opneming in de wet van de nu bestaande gedachten zou het ervarings- en leerproces van de Open Universiteit naar de overtuiging van de ondergetekenden in de weg staan. Daarom hebben zij daarvan afgezien. Een alternatief zou zijn: de regeling aan de Open Universiteit over te laten, die dan geheel naar eigen inzicht zou kunnen handelen. Dit alternatief heeft behalve het grote voordeel van flexibiliteit echter een belangrijk nadeel: er zijn onvoldoende waarborgen dat enkele door de ondergetekenden van wezenlijke betekenis geachte beginselen tot gelding kunnen komen in het onderwijsaanbod. Een van deze beginselen is: inschakeling van ook externe personen bij de vervaardiging van globale cursusbeschrijvingen, c.q. programmahoofdpijnen. Het gaat hier om een punt dat van groot belang is voor het pluriforme karakter van het onderwijsaanbod. Deze externe personen zullen de hoofdpijnen van de inhoud van een cursus of diplomaprogramma beoordelen. Daarbij is het van minder belang of men die beïnvloeding vorm geeft binnen een programmacommissie, onderwijscommissie of nog weer anders.

In verband met de hiervoor gegeven overwegingen hebben de ondergetekenden gekozen voor een regeling die flexibiliteit paart aan rechtszekerheid en sturingsmogelijkheden op enkele van andere genoemde punten: de totstandkomingsprocedure wordt bepaald door de Open Universiteit zelf, doch met inachtneming van enkele in een a.m.v.b. uit te werken hoofdpijnen. Gezien het vorenstaande achten de ondergetekenden voorts geen spanning aanwezig met het dereguleringsbeleid.

De leden van de fractie van de V.V.D. hadden geconstateerd, dat de commissie voor de examens beoordeelt welk judicium wordt gegeven aan een vrij diplomaprogramma. Dat judicium kan voor de student buitengewoon belangrijk zijn. Zou het niet wenselijk zijn, zo vroegen deze leden zich af, een beroepsmogelijkheid te creëren voor het geval er verschillen van mening ontstaan tussen studenten en de commissie voor de examens over het gewenste judicium? Zij wensten deze opmerkingen te plaatsen tegen de achtergrond van hun visie, dat oorspronkelijk vrije pakketten zeer wel kunnen leiden tot geaccepteerde dossierdiploma's.

De ondergetekenden verwijzen voor een antwoord naar artikel 38 van het wetsvoorstel, dat een regeling geeft van het college van beroep voor de examens. Op grond van het derde lid onder a, kan de student tegen elke beschikking van de commissie voor de examens beroep instellen bij dit college van beroep, dus ook tegen een beschikking waarin aan een vrij diplomaprogramma aan de student onwelgevallig judicium wordt gegeven.

De leden van de fractie van D'66 vroegen de regering of de in de memorie van antwoord beschreven procedure met betrekking tot de totstandkoming van het onderwijsaanbod vóór 1 september doorlopen is, en zo nee, hoe ver men dan is op dit moment.

Naar aanleiding van deze vragen merken de ondergetekenden het volgende op. In de memorie van antwoord wordt de ontwikkelingscyclus van een cursus beschreven tot op het moment dat deze in productie wordt genomen. Het betreft in deze een continu proces waarbij regelmatig nieuwe cursussen op de markt verschijnen. Bij een verwachte productie

van circa 30 cursussen per jaar zullen in 1994 150 cursussen zijn ontwikkeld waaruit 27 diplomaprogramma's kunnen worden samengesteld. Op dit moment hebben circa 10 cursussen de beschreven ontwikkelingscyclus doorlopen.

De leden van de fractie van D'66 merkten op dat in de memorie van antwoord staat vermeld dat medewerkers van de afdeling cursusontwikkeling 20% van hun tijd kunnen besteden aan onderwijsgebonden *onderzoek*. Deze leden vroegen zich af of het hier gaat om een maximum dan wel «een mogelijkheid tot». Zij stelden verder dat de 20% momenteel niet gehaald wordt en signaleerden een van bepaalde zijde geuite vrees dat dit ook in de toekomst niet het geval zou zijn. Tevens verzochten genoemde leden om een toelichting op het percentage met betrekking tot het grensverleggend onderzoek, aangezien zij vreesden dat ook dit onderzoek in het gedrang zou kunnen komen. Vervolgens vroegen de fractieleden van D'66 zich af waarom voor een bepaald percentage is gekozen en niet, uit een oogpunt van flexibiliteit, regeling ter zake aan de OU werd overgelaten.

Ten slotte stelden deze leden de vraag hoe het staat met de bereidheid van andere instellingen om in hun instelling onderzoek te verrichten voor de OU.

De ondergetekenden willen deze vragen als volgt beantwoorden. Zoals reeds in de memorie van antwoord werd vermeld behoort onderzoek niet tot de taakstelling van de Open Universiteit. Medewerkers van de afdeling cursusontwikkeling zullen echter toch maximaal 20% van hun werktijd kunnen besteden aan het door ondergetekenden noodzakelijk geachte onderwijsgebonden onderzoek ten einde bij te blijven in het vakgebied. Om medewerkers internationaal op voldoende niveau te laten meedraaien is daarnaast ook een mogelijkheid geschapen tot grensverleggend onderzoek. Hiervoor is 5% van de middelen van de afdeling cursusontwikkeling. Ook hier is sprake van een maximum. Aangezien de beschikbare tijd van de medewerkers van de afdeling cursusontwikkeling en andere lijnafdelingen momenteel bijna volledig wordt besteed aan afronding van het bij de start van de OU noodzakelijke cursusaanbod en andere urgente organisatorische aangelegenheden, is het voor velen niet mogelijk grensverleggend onderzoek te verrichten. Dit is echter slechts een zeer tijdelijk verschijnsel. De vrees dat ook in de toekomst de genoemde onderzoekpercentages niet gehaald worden achten de ondergetekenden dan ook ongegrond.

Met betrekking tot de mogelijkheden die voor de OU-medewerkers bestaan om voor onderzoek gebruik te maken van faciliteiten bij andere instellingen kunnen de ondergetekenden nu nog geen mededelingen doen. Door de Open Universiteit zijn wat dit betreft nog geen contracten met derden afgesloten.

Aangezien onderzoek niet tot taak van de Open Universiteit behoort, maar wel essentieel is voor de kwaliteit van de medewerkers aan cursusontwikkeling, zijn de percentages als garantie neergelegd, ten einde enerzijds aan de individuele medewerkers de mogelijkheid te verzekeren van onderwijsgebonden onderzoek en anderzijds voldoende materiële ruimte te scheppen, zodat zij grensverleggend onderzoek binnen daarvoor te formuleren voorwaarden kunnen verrichten. De leden van de fractie van D'66 vroegen de regering nogmaals aandacht voor de door hen geconstateerde onderlinge afhankelijkheid van de criteria die worden betrokken bij de oordeelsvorming over het meerjarenplan, in het bijzonder omtrent de uitbreiding of inkrimping van het cursusbestand, die genoemd worden in artikel 49, zesde lid, van het wetsvoorstel op de Open Universiteit. Deze leden meenden dat het tweede criterium, te weten de mate waarin een cursus voorziet in een maatschappelijke behoefte, een afhankelijke variabele is van het eerste criterium, i.c. de verwachte belangstelling van de studenten.

De ondergetekenden verwijzen bij hun antwoord naar hun standpuntbepaling met betrekking tot het eindrapport van de Adviescommissie deeltijds hoger onderwijs, zoals dat begin juni aan de Tweede Kamer werd aangeboden. De daarin genoemde criteria zullen bij de evaluatie en een eventuele

uitbreiding van het cursusaanbod worden betrokken. De ondergetekenden willen onderscheid maken tussen de maatschappelijke behoefte in termen van belangstelling van studenten en de behoefte op de arbeidsmarkt. Wat betreft de plaats van de OU-cursus of het diplomaprogramma in het geheel van de hoger onderwijs voorzieningen willen de ondergetekenden benadrukken dat bij de beoordeling van een verzoek tot uitbreiding van het cursusaanbod van de OU en bij de evaluatie rekening gehouden zal worden met de specifieke doelgroepen van deze instelling voor afstands-onderwijs.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fractie van D'66 of het mogelijk is voor afgestudeerden van de Open Universiteit om door te stromen naar de tweede fase van het wetenschappelijk onderwijs, merken ondergetekenden het volgende op.

Een van de uitgangspunten van het ontwerp van wet op de Open Universiteit is dat het examen van een diplomaprogramma gelijk of gelijkwaardig is aan een examen als geregeld in het wetenschappelijk onderwijs (artikel 13, lid 2). De hieromtrent te stellen eisen worden overgenomen in het OU-statuut. Wanneer OU-studenten voldoen aan de voorwaarden en criteria, zoals neergelegd in de WWO'84, die zijn verbonden aan een mogelijke doorstroming naar de tweede fase van het wetenschappelijk onderwijs, kunnen ook zij meedingen naar een studieplaats in die tweede fase. De WWO zal op dit punt worden aangepast.

De leden van de G.P.V.-fractie merkten op dat de regering in de memorie van antwoord niet uitsluit dat bij het functioneren van regionale studiecetra aspecten van pluriformiteit een rol zullen spelen. Hoe stellen zij zich dit voor, zo vroeg de G.P.V.-fractie. Deze studiecetra zullen organisatorisch en bestuurlijk deel uitmaken van de OU. Maar welk bezwaar zou er bestaan tegen het verlenen van een privaatrechtelijke rechtspersoonlijkheid aan deze studiecetra?

De ondergetekenden willen bij de beantwoording van deze vragen volstaan met een verwijzing naar de beantwoording van een vraag ter zake van de fractie van het C.D.A. in hoofdstuk I.

De G.P.V.-fractie vroeg ook hoe het getal van 20% van de tijd die medewerkers kunnen besteden aan onderzoek om bij te blijven in hun vakgebied verhoudt tot de tijd die medewerkers aan universiteiten gemiddeld besteden aan vergelijkbaar onderzoek.

HOOFDSTUK IV. BESTUUR EN INRICHTING VAN DE OPEN UNIVERSITEIT

Betreffende de medezeggenschapsraad meenden de leden van de V.V.D.-fractie, dat de Open Universiteit een andere vorm van onderwijs is dan die waarvoor de Wet medezeggenschap onderwijs in het leven is geroepen; ook noemden zij de kosten van vergaderen die deze werkwijze inhoudt als factor ter overdenking.

Zowel de leden van de P.v.d.A.-fractie als die van de V.V.D.-fractie vroegen of in de wet niet tenminste een bepaling moest worden opgenomen die de medezeggenschapsraad bindt aan een maximale termijn bij het uitbrengen van adviezen.

De leden van de V.V.D.-fractie voegden hieraan de vraag toe of de geheimhoudingsplicht geen uitbreiding behoeft tot de adviseurs en deskundigen die de medezeggenschapsraad wenst in te schakelen. De ondergetekenden verwijzen voor een deel van de motieven die tot de voorgestelde structuur hebben geleid naar hun beantwoording van de vragen van de G.P.V.-fractie en de S.G.P.-fractie over de samenstelling van de bestuursraad. Op die plaats zijn de ondergetekenden ingegaan op de voordelen van helderheid van functie voor de diverse bestuurs- en medezeggenschapsorganen. Voorts hebben bij de overwegingen over de unieke plaats van de Open Universiteit in het onderwijsbestel en de consequenties

daarvan voor de wijze waarop de democratisering gestalte zou moeten krijgen de ondergetekenden zich onder meer laten leiden door de gedachten over de bedrijfsmatige opzet van de Open Universiteit. Zij kozen daarom de medezeggenschapsraad als orgaan dat de ondernemingsraad dicht benadert, met als noodzakelijke afwijking daarvan het gegeven, dat behalve personeelsleden hierin ook studenten zouden moeten zijn vertegenwoordigd. Daarmee was de organisatievorm van de medezeggenschapsraad zoals de WMO die voorschrijft zeer dicht genaderd. De kosten die vergaderingen van de medezeggenschapsraad zullen veroorzaken zijn te overzien, mede omdat deze desgewenst op een centraal punt in het land in een der studiecentra kunnen worden gehouden. Dat ter voorkoming van vertraging in de besluitvorming de medezeggenschapsraad aan een maximale adviestertermijn moet zijn gebonden is duidelijk. De ondergetekenden hadden voor ogen, dat het medezeggenschapsreglement hierin moet voorzien en willen zich ook nu nog terughoudend ter zake opstellen, mede omdat een voorgeschreven korte adviestertermijn noodzakelijkerwijs de vergaderfrequentie (en daarmee de kosten opvoert). Artikel 40, derde lid, biedt nu echter in het gewijzigde onderdeel c een basis, die het medezeggenschapsreglement verplicht deze materie te regelen en een maximale adviestertermijn vast te stellen.

Wat de geheimhouding van de geheimhoudingsplicht van adviseurs en deskundigen betreft verwijzen de ondergetekenden naar hun reactie in hoofdstuk VIII betreffende artikel 39.

Voorts zal bij een wetenschappelijk onderzoek waarbij het in de rede ligt te verwachten dat te zijner tijd een publikatie zal volgen, de medezeggenschapsraad over de condities van de te verlenen opdracht overleg moeten plegen met het college van bestuur, daar anders reeds van schending van de geheimhoudingsplicht sprake is. De ondergetekenden achten het derhalve niet nodig de geheimhoudingsplicht in de wet expliciet tot de hiergenoemde categorieën uit te breiden.

De leden van de C.D.A.-fractie vermochten niet in te zien dat de bezwaren die de regering in de memorie van antwoord opwerpt tegen hun voorstel «een aantal leden van de bestuursraad te doen voordragen door de koepelorganisaties» steekhouden. Zij meenden dat «voordragen door» niet hetzelfde is als «voordragen uit» en dat derhalve de mogelijkheid blijft bestaan dat bij deze voordrachten ook met andere criteria rekening wordt gehouden. Dit neemt niet weg, menen de ondergetekenden, dat wanneer aan de koepelorganisaties een recht zou worden verleend om bij voorbeeld vier leden van de bestuursraad te mogen voordragen, ongetwijfeld andere groeperingen van levensbeschouwelijke of maatschappelijke stromingen om dezelfde voorkeursbehandeling zouden vragen. Niet valt in te zien op welke gronden dit dan zou kunnen worden geweigerd. Daarmee komen de ondergetekenden terecht bij hun opmerking in de memorie van antwoord dat de veelheid en diversiteit van deze stromingen een dergelijke ontwikkeling in de weg staat.

De G.P.V.-fractie bleef moeite houden met de voorgestelde samenstelling van de bestuursraad en de daarmee samenhangende mogelijkheid dat ook de bestuursraad zal dienen als voertuig voor belangenbehartiging.

In de eerste plaats willen de ondergetekenden ter zake opmerken dat niet elke poging tot belangenbehartiging in de bestuursraad misplaatst zal zijn; bij voorbeeld signalen over onvoldoende uitvoering van door de bestuursraad vastgestelde zaken zijn denkbaar en op hun plaats. Het is echter aan de voorzitter van de bestuursraad voorbehouden om de discussies zo te leiden dat het functioneren van de bestuursraad tot haar recht komt.

In de tweede plaats gaat de genoemde fractie voorbij aan het gegeven dat door de aanwezigheid van studenten en personeelsleden als lid van de bestuursraad deze laatste rechtstreeks voeling heeft en houdt met de praktijk en dat zonder hen het risico niet denkbeeldig is dat de bestuursraad van de praktijk zou vervreemden. De ondergetekenden handhaven daarom hun standpunt ter zake.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen naar aanleiding van het betoog in de memorie van antwoord, dat in de bestuursraad één persoon meerdere in artikel 22, vierde lid, bedoelde achtergronden in zich moet verenigen, naar enige profielschetsen. Als voorbeeld noemen de ondergetekenden de mogelijkheid dat ter vervulling van een specifieke vacature in de bestuursraad te gelegener tijd wordt gezocht naar een persoon van een bepaalde, op dat moment in de bestuursraad ontbrekende, confessionele signatuur en met zowel bestuurlijke als didactische ervaring in het onderwijs.

Het bevreemdde de leden van de fractie van D'66 dat in de memorie van antwoord gesuggereerd wordt dat zij gepleit hebben voor een verdere democratisering van de bestuursraad. Hoewel zij daar op zich voorstander van zijn, meenden zij dat zij in het voorlopig verslag in hoofdzaak hebben gepleit voor een vergroting van de flexibiliteit van de Open Universiteit. Zij waren nog steeds niet overtuigd dat een uitbreiding van het aantal vertegenwoordigers van het personeel en studenten in de bestuursraad de doelmatigheid van dit orgaan en van de Open Unviersiteit in zijn geheel zou verminderen. Doelmatigheid is naar hun mening niet primair afhankelijk van de kwantiteit. Zij zagen de voorgestelde bestuursstructuur juist als ondoelmatig. Het geheel hinkt namelijk op twee benen. Eén been uit het wetenschappelijk onderwijs en één uit het hoger beroepsonderwijs (of beter: de Wet medezeggenschap onderwijs). Zij meenden dat het mogelijk is dat met behoud van de door de regering gewenste pluriforme samenstelling van de bestuursraad de taken van de medezeggenschap kunnen worden vervuld door de bestuursraad. Zij herhaalden hierbij tevens de voordelen welke verbonden zijn aan het overbrengen van de medezeggenschapsraad naar de bestuursraad, zoals een duidelijker structuur, het overbodig worden van (een) (ad hoc) geschillencommissie(s), een verkorting van de besluitvormingsprocedure (zeer zeker indien er deelmedezeggenschapsraden worden ingesteld). Zij drongen er dan ook bij de regering op aan nogmaals de voorgestelde structuur te bezien en te reageren op de door hen gedane suggesties. De ondergetekenden merken op, dat zij – zo zij de strekking van deze opmerkingen verkeerd hebben geïnterpreteerd – toch op de aspecten flexibiliteit en doelmatigheid wel zijn ingegaan.

Zij zijn het met de genoemde leden eens, dat doelmatigheid niet primair afhankelijk is van de hoeveelheid bestuurders in een orgaan; het is echter wel een factor. Een andere factor die de doelmatigheid mede zal bepalen is de duidelijkheid naar taak en functie van een orgaan, in dit geval de bestuursraad. Wanneer de functies: het bewaken van de pluriformiteit, het uitzetten van het lange termijnbeleid, het bepalen van het korte termijnbeleid en belangenbehartiging aan één bestuursorgaan worden gegeven en bovendien het aantal in dat orgaan zitting hebbende personen wordt uitgebreid, dan zal de kans op onheldere discussies en ondoelmatigheid toenemen.

Wanneer de leden van de D'66-fractie een voorkeur uitspraken voor een eenvoudige organisatiestructuur met een complexe taakopdracht aan de bestuursraad, daar prefereren de ondergetekenden nog steeds een opdracht aan gedifferentieerde organen die gekenmerkt wordt door meer helderheid. Zij betwijfelen dat daarmee flexibiliteit en doelmatigheid zouden zijn geschaad.

De leden van de D'66-fractie meenden voorts, dat de voorgestelde bestuursstructuur ondoelmatig zou zijn omdat deze zou hinken op twee benen. De ondergetekenden hebben er steeds naar gestreefd de bestuursstructuur van de Open Universiteit te modelleren naar de eisen waaraan een instelling, die open hoger afstandsonderwijs verzorgt, moet voldoen. Dat dit, naast een aantal specifieke eigenschappen ook elementen van zowel wetenschappelijk onderwijs als hoger beroepsonderwijs zou omvatten, was van meet af aan te voorzien.

De leden van de D'66-fractie kwamen terug op hun eerder gestelde vraag over inschakeling van meer hoger geschoold werkloos personeel. Zij meenden, dat de stelling van ondergetekenden, dat bij inleen van personeel

van de instellingen van hoger onderwijs de opgevalen plaatsen toch moeten worden vervuld in de praktijk niet opgaat, omdat deze instellingen de opgevalen ruimte zouden opvullen door middel van reallocatie of door het inschakelen van student-assistenten.

De ondergetekenden willen nogmaals benadrukken, dat zij samenwerking tussen de Open Universiteit en andere instellingen van hoger onderwijs wezenlijk achten voor het welslagen van de Open Universiteit. Dit uitgangspunt is neergelegd in artikel 4 en uitvoerig toegelicht in de memorie van toelichting, met name in paragraaf 2.3. Deze samenwerking krijgt onder andere gestalte door de inleen van personeel.

Verder ingaande op de vraag van de D'66-fractie willen de ondergetekenden er in de eerste plaats op wijzen, dat voor zover de Open Universiteit inleent van HBO-instellingen, deze inleen parallel loopt met het cursusjaar. In deze gevallen zal de stelling, dat dit reële uitbreiding van de werkgelegenheid inhoudt, voor bijna 100% opgaan. In de tweede plaats merken de ondergetekenden op dat reallocatie veelal inhoudt dat dreigend ontslag wegens overtolligheid kan worden voorkomen.

Ten slotte, en van overwegend belang, moet echter worden gesteld dat de Open Universiteit slechts aan haar opdracht – die in dit geval het best kan worden omschreven met «met een beperkte formatie een veelheid van cursussen bieden» – kan voldoen wanneer een beduidend deel van het bestand aan wetenschappelijke medewerkers bestaat uit steeds wisselende personen die, na geleverde bijdrage, plaats maken voor anderen met andere dan benodigde kennis en bekwaamheden. De belangen van de Open Universiteit en van het betrokken personeel afwegende, is inleen van de reguliere instellingen van hoger onderwijs een geschikt middel om deze opdracht te realiseren. De ondergetekenden zijn bereid daarnaast te bevorderen dat ook werklozen afkomstig van instellingen van hoger onderwijs worden ingeschakeld bij de in de tijd en omvang beperkte taken van de Open Universiteit (cursusontwikkeling en studiebegeleiding) door middel van contracten van beperkte duur danwel omvang.

Aan de hiervoren gememoreerde vraag verbonden de leden van de D'66-fractie ook de vraag of de regering in dit verband ook kon mededelen hoe het staat met het wegnemen van de vele belemmeringen ten aanzien van de financiële en rechtspositionele consequenties, vooral in de sfeer van de sociale zekerheid en de pensioenen.

Het ontgaat de ondergetekenden op welke belemmeringen de leden van de D'66-fractie hier doelen. Werklozen, die bij de Open Universiteit worden aangesteld, vallen onder hetzelfde rechtspositionele regime als andere ambtenaren in (tijdelijke) dienst van de Open Universiteit.

De leden van de fractie van D'66 vroegen nogmaals of de coördinatie van de organisatorische processen van de Open Universiteit, die zij wetenschappelijk verantwoord achtten, kan geschieden door het college van bestuur.

De ondergetekenden antwoorden hierop bevestigend, onder verwijzing naar artikel 27 van het voorliggende voorstel van wet en de in de memorie van antwoord geschetste wijze waarop de organisatievorm van de Open Universiteit tot stand is gekomen. Zij menen, dat het college van bestuur het enige gerede bestuursorgaan is waarvan deze coördinatie in handen kan worden gegeven.

HOOFDSTUK V. HET BEKOSTIGINGSSTELSEL VAN DE OPEN UNIVERSITEIT

De leden van de P.v.d.A-fractie legden de regering de navolgende cijfers voor met betrekking tot de meerjarenramingen voor de Open Universiteit (in mln. guldens).

	1983	1984	1985	1986	1987	1988
In wetsontwerp, zoals voorgelegd aan de Raad van State in augustus 1982	28,7	34,9	41,2	47,3	53,4	
In begrotingsbrief 1982/1983, oorspronkelijk beschikbaar	28,6	34,7	41,0	47,0	53,1	59,2
Op 28 april 1983 na kaskorting beschikbaar	28,7	30,7	36,7	42,3	48,4	54,5
In memorie van antwoord, mei 1984			31,5	32,1	38,2	44,3

De genoemde leden nodigen de regering uit een verklaring te geven voor de niet geringe fluctuaties binnen een periode van nog geen twee jaar. Is het waar, zo vroegen deze leden, dat de laatste verlaging nadrukkelijk gekoppeld was aan de verwachte verhoging van de collegegelden? Ligt, nu deze verhoging niet doorgaat, een bijstelling van de meerjarencijfers in opwaartse richting in de rede? Staat de minister van onderwijs en wetenschappen nog steeds achter de navolgende passage uit de redevoering die hij op 20 augustus 1982 te Heerlen hield bij de officiële start van de nieuwbouw van de Open Universiteit: «De belangrijkste vernieuwende functie van de Open Universiteit, maar zeker ook de vestiging van de Open Universiteit in Heerlen en de daarmee verbonden kans tot het scheppen van arbeidsplaatsen in deze regio, hebben doen besluiten op de Open Universiteit niet verder te bezuinigen.» («De Open Universiteit in de Steigers», blz. 5)?

Deze vragen geven de ondergetekenden aanleiding tot de volgende opmerkingen. Tussen de reeksen wetsontwerp augustus 1982 en begrotingsbrief 1982/1983 is nauwelijks verschil. De geconstateerde zeer geringe verlagingen vloeien voort uit algemene salarisbijstellingen. Tussen de laatstgenoemde reeks en de derde opgenomen reeks, ook uit de begrotingsbrief 1983, bestaat een verschil van 4,7 mln. in verband met een aangebrachte kaskorting – hetgeen ook in die brief is vermeld. In die brief en bij het overleg daarover is verder ook aangegeven dat de kaskorting slechts invloed had op het niveau van de betalingen en niet op het verplichtingenniveau. Omdat de meerjarencijfers voor de Open Universiteit nog niet kunnen worden gebaseerd op een zorgvuldige berekening van de kosten, doch op bij het wetenschappelijk onderwijs gelegde besparingen wordt dat meerjarencijfer jaarlijks empirisch nader bepaald. In de achterliggende jaren is gebleken dat aanzienlijke verlagingen mogelijk waren, zonder dat er sprake is van bezuinigingen op de Open Universiteit. Voorschijns is niet duidelijk gebleken dat de opgelegde kaskorting ad f 4,7 mln. en de verlagingen van de meerjarencijfers in 1983 en volgende jaren met f 5,0 mln. resp. f 10,0 mln. niet haalbaar zouden zijn, omdat de behoefte aan meer middelen bij de Open Universiteit niet aanwezig was. De eerste ondergetekende heeft inmiddels besloten het bedrag ad f 4,7 mln. structureel aan te brengen en niet meer zichtbaar te maken. Ook de verlagingen ad f 5,0 en 10,0 mln. blijven vooralsnog gehandhaafd. In voortdurend overleg met de Open Universiteit wordt aandacht geschonken aan de reële middenbehoefte waarbij hij bereid is binnen zijn financiële mogelijkheden de subsidies aan de Open Universiteit te verhogen.

De leden van de fractie van D'66 konden instemmen met het feit dat reserveringen en overschrijvingen onderwerp zijn van een nadere regeling van de bekostiging. Oneens waren zij het met de opmerking dat in deze opbouwfase nog niet duidelijk is of en in welke mate behoefte is aan een dergelijke nadere regeling. In 1983 heeft de Open Universiteit namelijk ongeveer f 6 mln. als gevolg van onvoorziene vertragingen niet kunnen besteden. Daar zij dit bedrag zeer zeker wel kon gebruiken, is het noodzakelijk dit over te schrijven naar 1984 zonder inhouding van ministeriële zijde. Hoe oordeelt de regering over bovenstaande, en waarom wil het ministerie ongeveer f 3 mln. terug hebben van het niet uitgegeven bedrag?

De vraag over de middelenbesteding 1983 en de daarbij genoemde bedragen zijn de ondergetekenden niet duidelijk. Bij suppletoir wetsvoorstel 1983 zullen wijzigingen op de begroting 1983 aan de Staten-Generaal worden voorgesteld. De belangrijkste daarvan zijn de aanwending van een overschot van f 5,0 mln. voor nieuwbouw ten behoeve van de Open Universiteit; vervolgens een verschuiving van middelen van f 3,7 mln. van 1983 naar 1984 en ten slotte verhogingen van respectievelijk f 700 000 en f 900 000 wegens middelenverschuivingen uit 1981 en 1982. Daarmee worden bedoeld onderbestedingen die die jaren zijn ingeleverd en in 1983 weer extra zijn toegekend.

Op de vraag van de leden van de fractie van D'66 wat wordt bedoeld met de opmerking in de memorie van antwoord dat er voor de Open Universiteit een normatieve financieringsstructuur zal worden ontwikkeld, antwoorden de ondergetekenden dat daarmee een financieringsmodel wordt bedoeld waarin taken en middelen aan elkaar worden gerelateerd en waarin de middelen volgens een bepaalde norm worden toegewezen.

HOOFDSTUK VII. FINANCIËLE OVERWEGINGEN

De ondergetekenden namen met genoeg kennis van de opmerking van de leden van de C.D.A.-fractie en de fractie van D'66 inzake de binding van de cursusprijs aan de kostprijs.

De leden van de V.V.D.-fractie constateerden met de leden van de P.v.d.A.-fractie dat studievoorzichting en studiebegeleiding een ruggegraat vormen van de Open Universiteit. Deze leden vroegen of het thans beschikbare budget voldoende is om deze taak naar behoren te laten uitvoeren. In hoeverre, zo vroegen de leden van de V.V.D.-fractie, is de begroting en de meerjarencijfers mede in relatie tot de collegegelden in het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs, waarover ook de leden van de P.v.d.A.-fractie vragen stellen, wordt het volgende aangetekend. De omvang van de aan de Open Universiteit ter beschikking gestelde middelen voor 1984 en de volgende jaren staat los van het inmiddels ingetrokken voorstel van wet om de collegegelden in het wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs met ingang van het studiejaar 1984-1985 te verhogen. In de op 3 mei 1984 toegezonden begrotingsbrief HW/IW-429 666 voor 1983 en 1984 heeft de eerste ondergetekende het college van bestuur van de Open Universiteit medegedeeld dat de aanpassing aan de in 1983 opgetreden loon- en prijsstijgingen van de collegegelden in het wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs voor het studiejaar 1984-1985, zoals vastgelegd in ministeriële beschikking HW/AS-433.934, d.d. 29 maart 1984, gevolgen zal hebben voor het budget 1984 en de meerjarencijfers 1985 tot en met 1987. De eerste ondergetekende heeft evenwel het college van bestuur bij brief HW/AS-435.787, d.d. 14 juni 1984 medegedeeld dat een verhoging van het cursusgeld voor het studiejaar 1984-1985 op grond van de hierbovengenoemde collegegeldverhoging achterwege zal blijven. Een aanpassing van het cursusgeld wegens gestegen lonen en prijzen zal voor het eerst plaatsvinden met ingang van het studiejaar 1985-1986, welke verhoging gevolgen zal hebben voor het budget 1985 en volgende jaren.

De vermenigvuldiging $6 \times f 138$ geeft een uitkomst van f 828. Dit zal leiden tot andere conclusies dan de leden van de fractie van D'66 ten aanzien van een andere uitkomst hebben getrokken.

Het onderwijsaanbod van de Open Universiteit bestaat uit afgeronde cursussen welke zijn opgebouwd uit een of meer modules van telkens 100 uur. De prijs per module is f 138. Afhankelijk van het aantal modules waaruit een cursus is opgebouwd, zal het cursusgeld dit bedrag of een veelvoud hiervan bedragen. Aangezien het uitgangspunt is, dat de gemiddelde OU-student zijn studie naast een volledige dagtaak verricht is de afname per student gemiddeld maximaal 6 modules per jaar. In de meerja-

rencijfers en de begrotingen van de Open Universiteit worden de middelen voor alle taken voorzien. De financiering van alle aanvaarde kosten vindt plaats uit de rijksbijdrage en de eigen inkomsten van de Open Universiteit. Het ongedaan maken van de voorgestelde verhoging van de collegegelden bij de begroting 1984 is niet van invloed geweest op de begroting en de meerjarencijfers omdat de voorgestelde verhoging nog niet was ingebracht. Wel werd verondersteld dat kortingen gecompenseerd zouden worden door de verhoging van de cursusgelden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren niet overtuigd door de in de memorie van antwoord geboden motivering van de in artikel 49, derde lid, van dit voorstel van wet aan de minister toegekende bevoegdheid om te beslissen over opname of verwijdering van cursussen of diplomaprogramma's uit het onderwijsaanbod. Zij dachten aan een minder centralistische bevoegdheid.

Terugkomend op hun eerder in de memorie van antwoord gegeven argumentatie willen de ondergetekenden daar nog aan toevoegen dat de betrokken beslissingsbevoegdheid niet onvoorwaardelijk aan de minister is gegeven: het zesde lid van artikel 49 specificceert de gronden waaraan in de eerste plaats moet worden gedacht wanneer de minister van deze bevoegdheid gebruik wil maken. De minister zal ook op deze gronden zijn motivering moeten baseren. De ondergetekenden willen de ter zake voorgestelde regeling dan ook handhaven.

De leden van de fractie van de V.V.D. merkten op dat op blz. 24 van de memorie van antwoord wordt melding gemaakt van de mogelijkheid van beperkte inschrijving. In artikel 18, zevende lid, wordt daartoe een structurele mogelijkheid voorgesteld. De vraag rijst, aldus deze leden, in hoeverre een dergelijke bepaling in strijd is met enerzijds het open karakter van de Open Universiteit, anderzijds met het beginsel van het tweede-weg-onderwijs, daar het uiteindelijk gaat om mensen die kansen hebben gemist. Oneigenlijke belemmeringen mogen derhalve niet opgeworpen worden omdat het grondbeginsel dan onvermijdelijk geweld wordt aangedaan, zo meenden de leden van de V.V.D.-fractie. Zij meenden dat afspraken over taakverdeling een oplossing voor het mogelijke vraagstuk zouden kunnen betekenen.

De ondergetekenden antwoorden als volgt. Het open karakter van de Open Universiteit en het beginsel van tweede-weg-onderwijs zullen door toepassing artikel 18, zevende lid, niet worden aangetast. Het betreft een opschortingsmogelijkheid die nadrukkelijk gekoppeld is aan problemen van techniek en organisatie. Zodra de problemen op dat vlak zijn verholpen moet worden ingeschreven. Uiteraard zal er steeds naar moeten worden gestreefd om technisch en organisatorisch optimaal aan te sluiten bij de te verwachten instroom van studenten voor een bepaalde cursus. Een veiligheidsklep kan echter niet worden gemist.

HOOFDSTUK VIII. ARTIKELEN

Artikel 1 en 6

De leden van de P.v.d.A.-fractie nodigden de regering uit commentaar te leveren op de stelling van het bestuur van de HBO-raad, dat het Open Universiteit-Statuut, evenmin als het (toekomstig) HBO-Statuut en het Academisch Statuut, nog «regels dient te bevatten die de inrichtingsvrijheid van het onderwijs aantasten». Daarbij verwijzend naar artikel 1 en artikel 6, lid 2, geeft de raad daarbij de navolgende argumentatie: «In de eerste plaats doorbreekt een dergelijke regeling de systematiek van wetgeving voor het Hoger Onderwijs. Immers, de inrichtingsvrijheid van het onderwijs komt wel tot uitdrukking in de WWO en de onlangs door de Tweede Kamer der Staten-Generaal vastgestelde WHBO. In de tweede plaats bemoeilijkt de

in het wetsvoorstel neergelegde regelgeving een flexibele aanpassing van programma's aan veranderende maatschappelijke behoeften. In de derde plaats doet de voorgestelde regeling onvoldoende recht aan de eigen verantwoordelijkheid van de Open Universiteit met betrekking tot de inrichting van het onderwijs».

De ondergetekenden merken als antwoord op, dat de leden van de P.v.d.A.-fractie kennelijk over het hoofd hebben gezien, dat artikel 1 is aangepast. In de nota van wijziging, gevoegd bij de memorie van antwoord, is «de inrichting van het onderwijsaanbod» vervangen door «de hoofdlijnen voor de totstandkoming van het onderwijsaanbod».

In artikel 6, tweede lid, is voorts sprake van «de inrichting en het karakter van de cursussen». Dit lid ziet echter evenmin op de inrichting van het onderwijs zelf. Het gaat hier veeleer om bij voorbeeld voorschriften met betrekking tot een modulaire opbouw van de cursussen, een studiepuntenstelsel, enz. De ondergetekenden wijzen hierbij ook op de artikelsgewijze toelichting bij het wetsvoorstel, waarin hieromtrent enige opmerkingen zijn gemaakt.

Ter voorkoming van misvattingen hebben zij besloten om dat wat met het tweede lid wordt beoogd, met zoveel woorden in de tekst van dat tweede lid aan te geven. Het tweede lid komt dan als volgt te luiden: Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de opbouw van cursussen uit modules en ten aanzien van een studiepuntenstelsel.

Artikel 5

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom de Open Universiteit zelf ontbreekt bij de adviesinstanties die geraadpleegd worden bij vaststelling of wijziging van het OU-statuut. Ze wezen op een discrepantie tussen de voorgestelde tekst van de wet en de memorie van toelichting, blz. 13.

Naar aanleiding van deze opmerkingen hebben de ondergetekenden de Open Universiteit alsnog opgenomen in artikel 5.

Artikel 6

De leden van de fractie van de V.V.D. vroegen zich af of uit artikel 6 lid 2 afgeleid moest worden dat de minister bepaalde bevoegdheden krijgt of heeft, met betrekking tot de goedkeuring van cursussen in het aanbod van de Open Universiteit. Zo dit het geval is, vroegen de hier aan het woord zijnde leden naar de ratio van deze bevoegdheden.

Voor hun antwoord op deze opmerkingen verwijzen de ondergetekenden korthedshalve naar hetgeen zij naar aanleiding van de opmerkingen van de leden van de P.v.d.A.-fractie bij deze bepaling naar voren brachten.

Artikel 15

In het derde lid wordt thans een propaedeutische verklaring ingevoerd. Wat is de waarde van deze toevoeging als in de wetgeving inzake het wetenschappelijk onderwijs een dergelijke bepaling niet is opgenomen? De leden van de fractie van de V.V.D. wilden hierop graag een nadere toelichting.

De ondergetekenden brengen deze leden ter kennis dat in het Academisch Statuut een bepaling zal worden opgenomen met eenzelfde strekking als het derde lid van artikel 15 van het voorliggende ontwerp. De WWO biedt daarvoor een basis.

Artikel 26

Het college van bestuur bestaat uit drie leden. De fractie van de V.V.D. kan zich daar in vinden, gezien ook de voorstellen ter zake in de Wet WO '84. Zij achtten het echter niet uitgesloten dat op die voorstellen wijzigingen

worden aangebracht. Het lijkt voor de hand liggend, zo meenden de hier aan het woord zijnde leden, dat dan ook de omvang van het college van bestuur van de Open Universiteit wordt aangepast. Het wetsvoorstel zoals dat er nu ligt, biedt daartoe in hun ogen geen mogelijkheden. Graag vernamen zij hierover de opvatting van de regering.

De ondergetekenden antwoorden hierop als volgt. Wat de omvang van het college van bestuur betreft zal de Wet Open Universiteit uiteindelijk overeen moeten stemmen met de definitieve regeling in de Wet op het wetenschappelijk onderwijs 1984.

Artikel 28

Volgens dit artikel legt het college van bestuur verantwoording af over de uitvoering van de het college toekomstige bevoegdheden en toegekende taken. Wat is de ratio van deze bepaling, zo vroegen de leden van de fracties van de P.v.d.A. en van de V.V.D., gezien het feit dat de WUB en het voorstel van Wet WO '84 niet verder gaan dan het opleggen van een informatieplicht van het college van bestuur aan de verantwoordelijke minister?

De ondergetekenden hebben de regeling in artikel 23 thans in overeenstemming gebracht met die in het voorstel op het wetenschappelijk onderwijs 1984.

Artikel 33

De leden van de P.S.P.-fractie vroegen zich af wanneer nadere informatie over de opzet en inrichting van de regionale studiecetra zal worden verschaft. Als antwoord hierop verwijzen de ondergetekenden naar hetgeen hierover in de memorie van toelichting (blz. 17 en 18) en in de nota «Dichtbij op afstand» is gesteld. Daarin wordt nadrukkelijk inzicht gegeven in de opzet en inrichting van de studiecetra. Over de lokatie van de studiecetra heeft reeds overleg met de Tweede Kamer plaatsgevonden (Tweede Kamer, zittingsjaar 1982-1983, 17 600 hoofdstuk VIII, nr. 121)

Artikel 35

Waarom wordt achteraf pas eventueel een mogelijkheid geschapen voor duobanen, in plaats van vooraf in te spelen op een algemeen gewenste ontwikkeling, zo vroegen de leden van de fractie van D'66.

De ondergetekenden willen hierop als volgt reageren. In het kader van de rapportage van de door de minister van Binnenlandse Zaken ingestelde werkgroep Emancipatie en Deeltijdarbeid als aspecten van het overheids-personeelsbeleid (EDO) is het duobaan als een minder aantrekkelijke vorm van deeltijdarbeid geschetst. Zolang niet is gebleken, dat er bij de Open Universiteit een specifieke behoefte aan duobanen bestaat, waarvoor andere vormen van deeltijdarbeid onvoldoende soulaas bieden, zien de ondergetekenden geen aanleiding voor een voortrekkersrol van de Open Universiteit in dezen.

Artikel 39

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de regeling in lid 6 van de geheimhoudingsplicht voor de leden van de medezeggenschapsraad zich niet eveneens diende uit te strekken tot adviseurs die door de raad worden ingeschakeld.

Het zesde lid van dit artikel stemt inhoudelijk geheel overeen met artikel 5, zesde lid, van de Wet medezeggenschap onderwijs en met artikel 66, zesde lid, van het voorstel van wet op het hoger beroepsonderwijs, zoals op 22 mei jl. aanvaard door de Tweede Kamer.

Artikel 39

Het zesde lid van dit artikel stemt inhoudelijk geheel overeen met artikel 5, zesde lid, van de Wet medezeggenschap onderwijs en met artikel 66, zesde lid, van het voorstel van het hoger beroepsonderwijs, zoals op 22 mei jl. aanvaard door de Tweede Kamer.

Artikel 53

Naar aanleiding van het door de ondergetekenden in de memorie van antwoord medegedeelde wat onder belangrijke uitgaven wordt verstaan nl. die uitgaven die de 5%-grens van de betreffende begrotingspost overschrijden, vroegen de leden van de D'66-fractie of de regering kan mededelen hoe zij deze grens in de praktijk gaat hanteren, daar het volgens deze leden gaat om niet voorziene belangrijke uitgaven, en dus van de desbetreffende uitgaven in vele gevallen geen begrotingspost is. Of – zo vroegen deze leden – gaat het hier om overschrijdingen van een bepaalde begrotingspost?

De ondergetekenden beantwoorden deze vragen als volgt. Elk door de Open Universiteit te verrichten activiteit is in een of meer begrotingsposten onder te brengen. Indien belangrijke uitgaven niet in begroting of meerjarenplan zijn voorzien kunnen ze niet zonder een bij de minsiter ingediend voorstel tot wijziging van die stukken worden gedaan.

Bedoelde belangrijke uitgaven dienen in de herziene begroting en in het herziene meerjarenplan in een bestaande begrotingspost te worden bijgeschreven onder gelijktijdige verlaging van andere begrotingsposten. Het is niet waarschijnlijk dat het om een geheel nieuwe begrotingspost zou gaan, omdat de begroting van de Open Universiteit de kostenraming geeft van al haar inspanningen ten behoeve van open afstandsonderwijs. De optredende wijziging in verband met een belangrijke uitgaaf, die niet eerder werd voorzien, heeft nagenoeg zeker betrekking op een kostensoort van een bepaalde begrotingspost.

Naar analogie van de vigerende af- en overschrijvingsregeling bij de universiteiten en hogescholen is door ondergetekenden in de memorie van antwoord aangegeven dat een verhoging van ten hoogste 5% van de begrotingspost niet als een belangrijke uitgave wordt beschouwd.

De minister van Onderwijs en Wetenschappen,
W. J. Deetman

De minister van Landbouw en Visserij,
G. J. M. Braks